

Dit exemplaar bestaat uit 3 blz.

GEHEIM

DE COMMUNISTISCHE VREDESBEWEGING IN HET SLOP

Voor de "Nederlandse Vredesraad" (NVR), het overkoepelend orgaan van de communistische vredesbeweging in ons land, ziet de toekomst er somber uit. Van bijzondere vredesacties is al sedert medio vorig jaar geen sprake meer en momenteel dreigt zelfs de uitgave van het maandblad "Vrede" in gevaar te komen. Daarmede heeft de geleidelijke teruggang in de communistische vredesbeweging, zoals die zich de laatste jaren manifesteerde, een voorlopig (?) dieptepunt bereikt. Een nadere beschouwing van de oorzaken welke tot deze opmerkelijke ontwikkeling hebben geleid, leert dat deze in eerste instantie niet bij de NVR doch bij de CPN gezocht moeten worden.

Gevolgen van de "autonomie"-politiek

Het streven van de CPN om een "autonome" koers te varen - los van de CPSU en andere buitenlandse CP'en - heeft uiteraard ook voor de NVR zijn consequenties gehad. Teneinde zich bij de partij niet het odium van "een door Moskou beïnvloede organisatie" op de hals te halen, is de NVR namelijk gedwongen geweest haar contacten met de vanuit Moskou geleide internationale "Wereldvredesraad" (waarbij de NVR nog altijd aangesloten is) tot het uiterste te beperken en de van deze WVR uitgaande aanwijzingen met betrekking tot internationale vredesacties onbeantwoord te laten. Dat de NVR door deze handelwijze geheel en al van de internationale vredesbeweging geïsoleerd raakte ligt voor de hand.

Ondanks dit voorzichtig beleid werd de NVR begin van dit jaar toch nog het slachtoffer van de constant naar "Oosteuropese beïnvloeding" speurende CPN.

Na de partijbestuurszitting van maart j.l., waarop voorzitter Paul de Groot fulmineerde tegen de "toeristische reizen van partijleden naar Oost-Europa", welke volgens hem door lieden in de Oosteuropese landen misbruikt werden voor "revisionistische ondermijning" van de CPN, ging de partijleiding in maart/april over tot een aantal ingrijpende sanerings-maatregelen, waarvan o.a. de opheffing van de "Vereniging voor Culturele Uitwisseling" (VCU) deel uitmaakte. Dit in 1959

GEHEIM

GEHEIM

opgerichte reisbureau van de NVR had zich ontwikkeld tot een zeer florierende onderneming, die elk jaar méér reizen naar Oost-Europa organiseerde. Voor de NVR betekende de liquidatie van haar reisdienst een geduchte tegenslag: plotseling viel haar voornaamste bron van inkomsten weg.

Het spreekt vanzelf, dat de NVR hierdoor voor de toekomst ernstig is beknot in haar mogelijkheden tot actie. Het is zelfs de vraag of het blad "Vrede" wel als voorheen zal kunnen blijven verschijnen.

Kritiek van de CPN op het vredeswerk

De huidige impasse in het communistische vredeswerk valt echter niet uitsluitend te verklaren uit de consequenties van de "autonomie"-politiek. De NVR is vooral in het slop geraakt (al vóór de opheffing van de VCU-reisdienst) door de permanente kritiek van de partijleiding op de aanpak van het vredeswerk. Deze kritiek kwam in hoofdzaak op het volgende neer:

"Het oprichten van allerlei comité's met (veelal intellectuele) niet-communisten heeft geen enkele zin; daardoor blijft "het werk aan basis" (n.l. de "aansluiting bij de massa"!) liggen. Bovendien worden in dit soort "praat"-comité's teveel compromissen gesloten, waardoor een duidelijk communistisch geluid ontbreekt."

Met deze kritiek sprak de partij o.a. een veroordeling uit over het in 1965 door Gerard Maas, secretaris van de NVR en lid van het CPN-partijbestuur, opgerichte "Komitee tegen de verspreiding van kernwapens". Inderdaad was het de communisten in dit comité niet gelukt het initiatief uit te bouwen tot de bedoelde "brede en actieve beweging in het volk", het bleef een intellectueel "praat"-comité. Maar de belangrijkste reden van de kritiek in de partijleiding is waarschijnlijk toch wel een andere, namelijk de op gang gekomen besprekingen tussen Amerika en de Sowjet-Unie over een non-proliferatieverdrag. Hierdoor zijn de activiteiten van het comité immers in de lucht komen te hangen en, in ieder geval voorlopig, politiek niet interessant meer. De partij strekte haar kritiek op het vredeswerk overigens ook uit tot de traditionele "Paasmars", die de NVR telkenjare tezamen met het pacifistische "Comité 1961 voor de vrede" orga-

GEHEIM

GEHEIM

niseerde. In dit verband heette het, dat "de communisten goed genoeg waren voor het leveren van voetvolk, maar dat bij de mars een duidelijk communistisch geluid ontbrak". Verdere maatregelen van de CPN m.b.t. de gang van zaken in de vredesbeweging bleven niet uit. Een landelijke bijeenkomst van het "Komitee tegen de verspreiding van kernwapens", welke op 4 maart 1967 zou plaatsvinden, moest in opdracht van de partij worden uitgesteld. En in dit geval betekende het uitstel vermoedelijk afstel, want de opzet is - aldus verluidt het in NVR-kring - dat het comité niet meer tot leven komt. Ook de samenwerking van de NVR met het "Comité 1961 voor de vrede" werd trouwens aan de partijverlangens opgeofferd: voor het eerst sinds 1964 heeft de NVR dit jaar niet deelgenomen aan de "Paasmars".

Reorganisatie van het vredeswerk ?

De teruggang in de activiteiten heeft de stemming in de NVR uiteraard sterk gedrukt. In bestuurskringen van de NVR zou zelfs al over een "opheffing" van de organisatie gesproken zijn. Het is dan ook nog geenszins duidelijk hoe de partijleiding de huidige impasse in het vredeswerk denkt te doorbreken. Wel is een enkele maal gezinspeeld op een "reorganisatie" van het vredeswerk, doch concrete wegen daartoe zijn nog nimmer aangeduid. Zo is al meer dan eens de aandacht gevestigd op de mogelijkheid van zogenaamde "bedrijfsacties", doch het plan om vredesacties tot ontwikkeling te brengen in de bedrijven - in moeilijke tijden altijd weer van stal gehaald - is tot op heden niet levensvatbaar gebleken. Interessanter zijn wellicht recente uitlatingen van NVR-secretaris Gerard Maas, waarbij hij wees op de mogelijkheid de vredesbeweging nieuw leven in te blazen door het accent te verleggen naar de regionale en locale vredescomité's. Inderdaad is de betekenis van een aantal actieve vredescomité's gestaag groeiende. In dit verband trekken bijvoorbeeld het Zeeuws Vredescomité, het Friese Vredescomité, het Vredescomité Centraal Gelderland en de Limburgse Gespreksgroep voor de Vrede, welke alle door communisten worden gedirigeerd, sterk de aandacht. De vraag lijkt echter gewettigd of via deze comité's, die toch voornamelijk locale betekenis hebben, de nationale communistische vredesbeweging een nieuwe impuls kan worden gegeven. Het ziet er eerder naar uit, dat de communistische vredesbeweging op landelijk niveau voorlopig nog in het slop zal blijven.

20-7-1967.

GEHEIM